

Poorten van Europa is een productie van Scenery in coproductie met Clin d'oeil films, de VPRO, VRT en ARTE G.E.I.E.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	2
Journalistieke verantwoording per aflevering	3
Aflevering 1	3
OLAF rapport	3
Onderzoek Pylos / Scheepsramp Adriana Europese Ombudsvrouw	4
Serious Incidents Reports	5
Aegean Boat Report	5
Aflevering 2	7
Reddingsoperaties op zee	8
Contact Frontex - Libië	10
Aflevering 3	12
Rekruten Frontex	14
Polen	17
Pushbacks	20
Refugees in Libya	22
Aflevering 4	26
Derde landen	26
Turkije & de EU	28
Arrestatie Tommy Olsen	30

INLEIDING

Poorten van Europa is een vierdelige docuserie over hoe Europa haar grenzen bewaakt. Dankzij drie jaar toegang tot Frontex en door de ogen van grenswachters, beleidsmakers, activisten en overlevenden, onderzoeken we de vraag: kan Europa haar grenzen beschermen en tegelijkertijd de mensenrechten waarborgen?

In deze journalistieke verantwoording halen we bronnen aan die de titelkaarten en beweringen in onze serie ondersteunen. We hebben ervoor gekozen om minimaal twee bronnen te noemen, maar natuurlijk zijn er vaak nog veel meer te vinden. We pretenderen dan ook niet compleet te zijn.

In de serie hebben we ervoor gekozen om zo min mogelijk cijfers te gebruiken rondom het aantal mensen dat migreert, omdat die cijfers dikwijls politiek gekleurd of gekaderd zijn. Zie hiervoor ook: <https://irregularmigration.eu/>.

Met deze verantwoording pretenderen we niet alle informatie over Frontex of het Europese grensbeleid te omsluiten. We focussen op de beweringen in de serie. Als u op zoek bent naar meer informatie over de organisatie Frontex en hoe die is ingericht en ingebed in Europese kaders, bezoek dan de site van Frontex en die van het Europees Parlement:

<https://www.frontex.europa.eu/>

<https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-new-era-for-european-defence-and-security/file-strengthening-frontex>

Voor meer informatie over:

Aegean Boat Report: www.aegeanboatreport.com

Refugees in Libya: <https://www.refugeesinlibya.org/>

Artsen zonder Grenzen:

<https://www.artsenzondergrenzen.nl/actueel/nieuws/reddingsoperatie-op-de-middenlandse-zee>

Grupa Granica Polen: <https://wearemonitoring.org.pl/en/about-us/>

Abolish Frontex: <https://abolishfrontex.org/>

De onderzoeken naar Europees grensbeleid van journalisten van Lighthouse Reports:

<https://www.lighthousereports.com/newsroom/borders/>

Artikelen van Romy van Baarsen voor de Groene Amsterdammer:

<https://www.groene.nl/auteur/romy-van-baarsen>

JOURNALISTIEKE VERANTWOORDING PER AFLEVERING

AFLEVERING 1 - HET GRENSAGENTSCHAP

Voorafgaand aan het aantreden van directeur Hans Leijten zijn er belangrijke onderzoeken gedaan naar het agentschap Frontex die geleid hebben tot het aftreden van zijn voorganger, Fabrice Leggeri. Leggeri werd na zijn aftreden politicus in het Europees Parlement voor het extreemrechtse Front National.

OLAF RAPPORT

Het OLAF-rapport bewees dat de top van Frontex op de hoogte was van mensenrechtenschendingen aan de EU-buitengrenzen, en hierbij de eigen organisatie bewust inzette om deze illegale pushbacks te verzwijgen en te faciliteren.

https://ec.europa.eu/olaf-report/2022/investigative-activities/investigative-mandate/internal-investigations_en.html

Het onderzoek dat Europarlementariër Tineke Strik (GroenLinks-PvdA) leidde, was het officiële parlementaire onderzoek naar Frontex. Zij was de hoofdrapporteur van de Frontex Scrutiny Working Group (FSWG), een speciale werkgroep van het Europees Parlement die in 2021 werd opgericht na de eerste grote onthullingen van onderzoeksjournalisten over pushbacks.

Dat onderzoek werd geleid door het journalistieke platform Lighthouse Reports, in nauwe samenwerking met Bellingcat, het Duitse Der Spiegel, de Britse tv-zender Sky News, en de Nederlandse NOS (Journaal en Nieuwsuur).

Dit consortium bracht voor het eerst onomstotelijk, visueel bewijs naar buiten dat Frontex niet alleen wist van illegale pushbacks door de Griekse kustwacht op de Egeïsche Zee, maar hier zelf medeplichtig aan was.

<https://www.lighthousereports.com/investigation/frontex-chapter-ii-complicit-in-pushbacks/>

<https://www.bellingcat.com/news/2020/10/23/frontex-at-fault-european-border-force-complicit-in-illegal-pushbacks/>

<https://www.spiegel.de/international/europe/frontex-involved-in-illegal-pushbacks-of-hundreds-of-refugees-a-9fe90845-efb1-4d91-a231-48efcfa53a0>

Commissie Meijers

Vlak nadat onderzoeksjournalisten eind 2020 onthulden dat Frontex betrokken was bij illegale pushbacks op de Egeïsche Zee stelde de Commissie Meijers dit rapport op als ondersteunend juridisch kader voor lopende onderzoeken en voor het Europees Parlement. Het is geschreven door onafhankelijke rechters, hoogleraren en rechtsgeleerden (de Commissie Meijers staat internationaal zeer hoog aangeschreven). Dit document vormt een belangrijk fundament voor de politieke en juridische strijd die Tineke Strik en andere critici in Brussel hebben gevoerd om de koers van Frontex te wijzigen.

https://www.commissie-meijers.nl/wp-content/uploads/2021/09/cm2105_frontex_and_pushbacks.pdf

Tineke Strik / Frontex Scrutiny Working Group (FSWG)

Waar het OLAF-rapport zich puur richtte op fraude en misstanden aan de top, zoomde het rapport van Tineke Strik in op de systematische tekortkomingen van het agentschap op het gebied van mensenrechten.

https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/238156/14072021%20Final%20Report%20FSWG_en.pdf

Voor het bredere overzicht van hoe het Europees Parlement vervolgens heeft gestemd over deze bevindingen en welke aanbevelingen Tineke Strik namens de commissie heeft gedaan:

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0483_EN.html

ONDERZOEK PYLOS / SCHEEPSRAMP ADRIANA EUROPESE OMBUDSVROUW

Titelkaarten in de serie:

EU-ombudsvrouw O'Reilly opent een onderzoek naar Frontex. Het onderzoek toont aan dat Frontex herhaaldelijk luchtsteun aan Griekenland aanbood. De Grieken negeerden deze verzoeken en gaven Frontex bevel ergens anders heen te vliegen.

Frontex mag alleen handelen op verzoek van nationale autoriteiten. De Europese ombudspersoon roept op tot een nieuw mandaat van Frontex en een vertrek uit Griekenland.

<https://www.ombudsman.europa.eu/en/press-release/en/172857>

<https://www.ombudsman.europa.eu/en/press-release/en/182676> > conclusies onderzoek

<https://verfassungsblog.de/shipwreck-after-shipwreck/>

Het Serious Incident Report (SIR) van Frontex zelf (FRO-rapport)

Het harde bewijs komt ook uit de organisatie zelf. De *Fundamental Rights Officer* (FRO) van Frontex deed onafhankelijk intern onderzoek en bracht een zogeheten *Serious Incident Report* (SIR 12595/2023) uit.

Het rapport bevestigt dat een Frontex-vliegtuig de *Adriana* al uren voor de ramp had opgemerkt. Frontex deelde die informatie met de Grieken, maar classificeerde de boot vreemd genoeg niet als een noodgeval (distress case) en stuurde geen Mayday-alert uit naar schepen in de buurt.

Nadat Frontex de beelden had overgedragen, bood het agentschap de Griekse autoriteiten drie keer actieve hulp aan (in de vorm van extra surveillance vliegtuigen). De Grieken negeerden dit volledig. In plaats van alarm te slaan over het feit dat een boot met 750 mensen werd doodgezwegen, trok Frontex haar eigen eenheden terug van de rampplek vanwege "slechte weersomstandigheden". Het rapport concludeert dat Frontex de situatie actiever had moeten monitoren in plaats van blind te varen op de Griekse weigeringen.

<https://rsaegean.org/wp-content/uploads/2024/02/Pylos-Frontex-Incident-Report.pdf>

SERIOUS INCIDENTS RAPPORT

Titelkaarten in de serie:

*Aan de grenzen van Europa staan nu 3.500 Frontex-agenten.
50 Frontex-waarnemers houden toezicht op de mensenrechten tijdens hun missies.
Misstanden aan de EU-grenzen worden door de lidstaten zelf zelden onderzocht. Vaker
worden ze ontkend.*

Van 2019 tot 2024 behandelde het Fundamental Rights Office van Frontex 262 rapporten over ernstige incidenten (SIR's), waarvan 56 in 2024, zo blijkt uit de gegevens die hij in juli 2025 met het FRA (Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten) deelde.

Link naar alle SIR's en de website van FRO:

<https://www.frontex.europa.eu/fundamental-rights/fundamental-rights-at-frontex/fundamental-rights-office/>

De Fundamental Rights Agency van de EU (FRA, gebaseerd in Wenen) controleert de naleving van mensenrechten in alle uitingsvormen van de EU. Zij komen tot de volgende conclusie:

Al jaren maken mensenrechtenorganisaties melding van ernstige, herhaaldelijke en wijdverbreide schendingen van de rechten van migranten en mensen op de vlucht tijdens het grensbeheer. In juli 2024 stelde het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA) systemische tekortkomingen vast bij het onderzoek naar dergelijke beschuldigingen. Slechts weinig gevallen van mishandeling en andere ernstige beschuldigingen van mensenrechtenschendingen werden onderzocht, en wanneer dat wel gebeurde, werden ze al in de fase van het vooronderzoek gesloten.

<https://fra.europa.eu/en/publication/2025/investigating-alleged-ill-treatment-borders-update>

AEGEAN BOAT REPORT

Aegean Boat Report (ABR), een onafhankelijke Noorse ngo die de bewegingen en mensenrechtenschendingen van migranten op de Egeïsche Zee (tussen Turkije en Griekenland) monitort en documenteert.

De organisatie is opgericht in 2017 door de Noor Tommy Olsen en is uitgegroeid tot een van de meest kritische en gedetailleerde waakhonden in de regio.

De kernactiviteiten en betekenis van Aegean Boat Report omvatten:

1. Live data mining en noodhulp

De organisatie fungeert als een soort digitaal meldpunt. Migranten en mensen op de vlucht die in gammele bootjes op zee in nood verkeren, of die net op een onbewoond Grieks eilandje zijn gestrand, sturen via WhatsApp direct hun GPS-locaties, foto's en video's naar Aegean Boat Report. ABR deelt deze data onmiddellijk met officiële reddingsinstanties (zoals de Griekse en Turkse kustwacht) en humanitaire hulporganisaties op de eilanden om te zorgen dat mensen gered worden.

2. Het blootleggen van illegale pushbacks

ABR gebruikt het verzamelde beeldmateriaal en de GPS-locaties om illegale pushbacks te bewijzen. Zij documenteren hoe Griekse autoriteiten (soms met medeweten van Frontex) migranten oppakken, hun motoren onklaar maken, hun spullen stelen en hen op open zee achterlaten in opblaasbare, motorloze reddingsvlotten. Omdat ABR deze data direct openbaar maakt op hun website en sociale media, zijn ze een primaire bron voor internationale media (zoals *The New York Times*, *BBC* en *Der Spiegel*) en mensenrechtenrapporten.

Doelwit van de Griekse overheid

Juist omdat Aegean Boat Report zo effectief is in het leveren van hard bewijs, ligt de organisatie zwaar onder vuur bij de Griekse overheid. De Griekse justitie heeft de oprichter en de ngo gecriminaliseerd en beschuldigd van onder andere "spionage", "lidmaatschap van een criminele organisatie" en "het faciliteren van mensensmokkel". Internationale instanties, zoals de VN en *Front Line Defenders*, beschouwen deze rechtszaken echter als politiek gemotiveerde intimidatie (*transnationale repressie*) om een ongemakkelijke pottenkijker het zwijgen op te leggen.

<https://aegeanboatreport.com/>

<https://www.frontlinedefenders.org/en/profile/tommy-olsen>

VN Speciale Rapporteur voor de situatie van mensenrechtenverdedigers, Mary Lawlor verdedigde Aegean Boat Report (en andere vergelijkbare gevallen).

Toen de situatie rond Tommy Olsen begin 2026 escaleerde omdat Griekenland via een Europees Arrestatiebevel zijn uitlevering eiste, stuurden de VN Speciale Rapporteurs een formele, dringende brief naar de Griekse en Noorse overheid.

<https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gld=30873>

In deze brief leggen de VN-experts de vinger op de zere plek. Ze tonen aan dat de Griekse aanklachten wegens "mensensmokkel" en "spionage" in werkelijkheid gebaseerd zijn op situaties waarin Aegean Boat Report simpelweg de Griekse autoriteiten via e-mail en WhatsApp op de hoogte stelde van de GPS-locaties van mensen op de vlucht op Grieks

grondgebied, zodat zij asiel konden aanvragen. De VN veroordeelt deze "misleidende toepassing van het strafrecht" om legitiem mensenrechtenwerk te saboteren.

AFLEVERING 2 - REDDEN OF TERUGDUWEN?

Titelkaarten in de serie:

Op de Middellandse Zee sterven minstens 2.000 mensen per jaar. De Europese grens is daarmee de dodelijkste ter wereld.

<https://missingmigrants.iom.int/region/mediterranean>

Sinds het IOM in 2014 begon met het wereldwijd systematisch bijhouden van sterfgevallen tijdens migratie, zijn er in de Middellandse Zee ruim 30.000 doden en vermisten geregistreerd. Geen enkele andere grensregio ter wereld — inclusief de veelbesproken grens tussen de Verenigde Staten en Mexico — komt logistiek gezien in de buurt van dit sterftecijfer.

De Verenigde Naties, bij monde van de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen (UNHCR), gebruikt deze kwalificatie ook expliciet in officiële verklaringen en persberichten.

Woordvoerders van de VN hebben herhaaldelijk verklaard:

"The Mediterranean Sea remains one of the deadliest migration routes in the world."

Onderzoek van organisaties zoals Amnesty International en Human Rights Watch wijst uit dat het extreme sterftecijfer een direct gevolg is van drie factoren:

De reisafstand: In tegenstelling tot landsgrenzen moeten migranten op de Centrale Middellandse Zee-route honderden kilometers open zee overbruggen in houten of rubberen bootjes die daar absoluut niet zeewaardig voor zijn.

<https://www.amnesty.org/en/documents/eur03/6655/2017/en/>

Bewuste overbelading: Mensensmokkelaars stouwen de boten systematisch overvol en geven zelden genoeg brandstof of reddingsvesten mee.

<https://www.hrw.org/tag/mediterranean-crisis>

Het vacuüm in reddingscapaciteit: Sinds de EU-lidstaten hun grote actieve reddingsoperaties (zoals het Italiaanse *Mare Nostrum*) hebben stopgezet en ngo-schepen juridisch worden gedwarsboomd, is de kans dat een boot in nood tijdig wordt opgemerkt en gered drastisch afgenomen.

<https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-10/OHCHR-Report-on-assisted-return-and-reintegration.pdf>

REDDINGSOPERATIES OP ZEE

Titelkaarten in de serie:

Diep op zee voeren meer dan 20 hulporganisaties reddingsoperaties uit.

Sinds het vacuüm dat ontstond nadat de EU-lidstaten hun eigen actieve reddingsmissies (zoals het Italiaanse *Mare Nostrum*) stopzetten, zijn er sinds 2014-2015 in totaal ruim 20 verschillende non-gouvernementele organisaties (ngo's) actief geweest met eigen schepen of verkenningsvliegtuigen op de Middellandse Zee.

Bekende namen uit deze groep: *Artsen Zonder Grenzen (MSF)*, *SOS Méditerranée*, *Sea-Watch*, *Open Arms*, *Sea-Eye*, *Jugend Rettet*, *Proactiva Open Arms*, en alarmcentrales zoals *Alarm Phone*. Hoewel ze niet altijd allemaal tegelijkertijd met een schip op het water lagen, dikte de totale vloot van actieve organisaties door de jaren heen aan tot boven de 20.

<https://www.msf-azg.be/nl/news/nieuw-italiaans-decreet-verhindert-het-redden-van-mensen-op-zee-dodentol-zal-oplopen>
<https://civilmrcc.eu/>

Titelkaarten in de serie:

Maar door strengere Italiaanse wetgeving neemt dat aantal ieder jaar af.

<https://www.msf-azg.be/nl/news/nieuw-italiaans-decreet-verhindert-het-redden-van-mensen-op-zee-dodentol-zal-oplopen>

Organisaties zoals *Artsen Zonder Grenzen* en *Amnesty International* hebben destijds officieel verklaard dat deze wetgeving de "civiele reddingscapaciteit op zee doelbewust minimaliseert." Vanwege de torenhoge operationele kosten (door het vele varen naar verre havens) en de constante juridische blokkades en kettingstraf-constructies van de Italiaanse overheid, hebben meerdere kleinere hulporganisaties hun missies moeten staken of hun schepen noodgedwongen aan de ketting moeten leggen.

<https://www.coe.int/nl/web/commissioner/-/the-italian-government-should-consider-withdrawing-decree-law-which-could-hamper-ngo-search-and-rescue-operations-at-sea>

De officiële brief en het daaropvolgende rapport waarin de Commissaris de Italiaanse minister van Binnenlandse Zaken (Piantedosi) oproept om de wet in te trekken, omdat deze de onafhankelijke reddingscapaciteit op zee ondermijnt.

Rescue Case Frontex-Sea-Watch

Volledige officiële wederhoor Sea-Watch op de reddingsactie van 29 juli 2025 op de Middellandse zee:

- Did Frontex throw a life raft to the case or was it thrown by you?

The life raft was deployed by Frontex's aircraft Sparrow 2. Seabird 2 does not carry rescue equipment such as life rafts. Our role was to spot the vessel in distress, issue mayday relays, alert all responsible authorities, and maintain aerial observation. The fact that Frontex eventually deployed a life raft on July 29th does not change the fundamental timeline: the boat had already capsized by the time meaningful action was taken. Critically, a life raft dropped from the air is not a substitute for a vessel with trained rescue personnel and Frontex has both the vessels and the financial means for this. On top of this, the actual dropping of life rafts from Frontex aircraft is a recent development (beginning in 2024), was done only a handful of times at most, and no official aggregate count has been publicly released.

- What was Frontex' role according to you during the operation?

Frontex's aircraft Sparrow 2 arrived on scene on the evening of July 28th, roughly six hours after Seabird 2 first spotted the vessel in distress. It flew directly over the boat that night but initiated no rescue operation nor deployed any life raft. The people on board spent the entire night of July 28th to 29th without rescue. On the morning of July 29th, Seabird 2 returned and found the situation had deteriorated further, with people again falling into the water. The merchant vessel Port Fukuoka (not a rescue-equipped ship) had responded to our mayday relay and was attempting to assist when the overcrowded boat capsized. It was only at this point, some 45 minutes after the capsize, that Frontex deployed a life raft. Frontex was present for a critical window spanning the evening and night of July 28th into July 29th and took no preventive action, leaving the merchant vessel alone with over 90 persons on board, including 2 dead bodies.

Frontex's role in this operation is an example of what we witness on a daily basis: so-called "border monitoring", purely law enforcement activities, which is not a synonym with search and rescue activities. We have observed Frontex' activities for 10 years and only a very few times has the agency deployed such life raft, while seeing persons in distress everyday.

- why didn't you report the cooperation on scene with Frontex in the press statements, instead you claim that no rescue operation was initiated by them?

"No rescue operation was initiated" refers specifically to July 28th, the hours when intervention could have prevented the capsize and the deaths. Our press statement was accurate to the chronological facts. It is absurd to now accuse us of omitting that Frontex exchanged a few radio calls with us after the boat had already capsized, while people were dying in the water.

What Frontex did on the morning of July 29th, after the capsized, was not a rescue operation in any meaningful sense of the word. Describing it as such would mislead the public and, frankly, insult the people who died. As I mentioned before, a life raft dropped from the air is no substitute for a vessel with trained rescue personnel and with a budget exceeding €1 billion in 2025 as well as vessels deployed across the Mediterranean, Frontex cannot claim it lacked the means to respond differently.

- Leijtens and his press officer suggest that 'you probably have an interest in not mentioning positive cooperation with Frontex. That this doesn't fit your agenda'. What is your response to that?

If acknowledging that Frontex dropped a life raft a day after our mayday relay and after the boat already capsized constitutes "positive cooperation" then the bar has been set so low as to be meaningless. Our agenda, if one insists on using that word, is that people stop dying at Europe's borders. We reported that Frontex was on scene. What we refuse to do is allow one piece of equipment, dropped after two children were already dead, to be used as a shield against legitimate scrutiny of systemic failure.

It is also worth noting that Frontex routinely ignores our radio calls during operations. As recently as last week, our rescue ship Aurora attempted to contact Frontex's Eagle 2 aircraft eight times over the course of a night after it had issued a mayday relay for a boat in distress and received no response to a single call.

CONTACT FRONTEX-LIBIË

Titelkaarten in de serie:

Volgens journalisten van Lighthouse Reports deelde Frontex in drie jaar tijd meer dan 2.000 keer de locaties van mensen op zee met de Libische kustwacht.

Lighthouse Reports stelt dat hulporganisaties niet werden geïnformeerd, zelfs wanneer hun reddingsschepen dichtbij waren.

<https://www.lighthousereports.com/investigation/2200-frontex-emails-to-libya/>
<https://www.lighthousereports.com/investigation/frontex-and-the-pirate-ship/>

Amnesty, de Europese Ombudsman en Frontex' eigen Bureau voor Fundamentele Rechten waarschuwen dat Frontex mogelijk medeplichtig is aan mensenrechtenschendingen.

<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2023/10/eu-frontex-lack-of-transparency-on-libya-n-cooperation-to-be-heard-in-court/>

<https://media.un.org/unifeed/en/asset/d353/d3536288>

<https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/03/libya-urgent-action-needed-remedy-deteriorating-human-rights-situation-un> (onderzoek dat aantoont hoe de mensenrechtensituatie in Libie is)

<https://www.ombudsman.europa.eu/nl/decision/nl/178917>

Ook de FRO (Fundamental Rights Agency) binnen Frontex komt tot die conclusie:

As a general practice, when migrants are detected/intercepted at sea in the Libyan search and rescue region, the Agency's aerial surveillance service involves sending alerts to a list of email addresses which are presumed to belong to the Libyan Coast Guard. This is concerning given that there is no clear knowledge of the type of email account used, the number and type of the recipients and the security of the service provider in terms of data protection.

In addition, there is no knowledge on the Agency side of how information is further shared within Libyan institutions and other local actors. Risks related to sharing of sightings between different Libyan authorities and the use made of this information should be carefully considered, in particular:

- Information shared with the SSA may lead to migrants being brought to detention centres run by governmental structures accused of committing human rights violations and to which international organizations providing minimum humanitarian support have no access.
- Information included and/or generated by the sighting can be potentially shared and/or used by other Libyan institutions included the Libya's Deterrence Apparatus for Combating Organized Crime and Terrorism (DACOT), the Libyan Arab Armed Forces (LAAF) and the Internal Security Agency (ISA) and their leadership which were repeatedly found to be involved in violations and abuses.
- As part of a human rights best practice policy when dealing with third countries a proper vetting procedure should be conducted to be informed of the actual recipients of these emails. Vetting procedures should also take into consideration that Libya does not possess a suitable legislation on data protection and sharing which can be assessed in line with European Union law and fundamental rights standards. The above risks and concerns also have implications on data protection obligations.

Bron: Warsaw, 18 July 2023

Internal ref. FRO/O-17/2023, Opinion of the Fundamental Rights Officer, Multipurpose Aerial Surveillance Services — Fundamental rights concerns as regards sending alerts to Libyan authorities and SAR operations in the Central Mediterranean (second opinion)

In de aflevering zegt Chris Borowski, woordvoerder van Frontex, dat Human Rights Watch bij hen op kantoor was om over deze kwestie te praten.

Dit klopt en was op 2 april 2025:

https://www.linkedin.com/posts/we-thank-human-rights-watch-for-their-visit-share-7313216253316280320-HoAU/?utm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoAAAAXNj0BJwo-uyHqxn3vA2xRRmmcXO7ORY

REACTIE HUMAN RIGHTS WATCH

Human Rights Watch vertegenwoordiger Judith Sunderland was aanwezig bij deze meeting.

"We hadden een lang gesprek met oa Hans Leijtens, maar ook een vertegenwoordiger van de FRO. Zij bleven erbij dat ze reddings NGO's niet kunnen informeren vanuit henzelf. Wij zijn het niet eens met die interpretatie. Zij kunnen autonoom de NGO's informeren en ook op de lidstaten veel meer druk uitoefenen om dat te doen. Wanneer ze een overeenkomst aangaan met een lidstaat en hun kustwacht, kunnen ze dat eisen. We blijven dan ook monitoren en lobbyen voor een aanpassing op hun mandaat."

Persbericht nav de ontmoeting met Frontex:

<https://www.hrw.org/news/2025/04/14/eu-border-agency-use-aerial-surveillance-save-lives-sea>

AFLEVERING 3 - GRENSMACHT

World Border Congress

Het World Border Security Congress (in de wandelgangen vaak het World Border Congress genoemd) is een toonaangevend, internationaal driedaags congres voor topfunctionarissen op het gebied van grensbeheer, migratiebeleid en nationale veiligheid.

In maart 2025 vond dit congres plaats in Madrid (in de *Eurostars Madrid Tower*), waarbij de Spaanse Guardia Civil optrad als mede-gastheer. Er kwamen honderden gedelegeerden uit tientallen landen wereldwijd bijeen.

<https://world-border-congress.com/>

Het congres is in feite een grote ontmoetingsplek voor twee groepen:

- > **Beleidsmakers en grensbewakers:** Topmensen van douanediens ten, ministeries, grensautoriteiten (zoals de Amerikaanse Border Patrol, Europese agentschappen en VN-organisaties).
- > **De commerciële tech-industrie:** Bedrijven die gespecialiseerd zijn in 'BorderTech'. Zij demonstreren en verkopen hier de nieuwste technologieën op het gebied van grensbewaking, zoals biometrische systemen, AI-paspoortcontroles, warmtebeeldcamera's, drones en radartechnologie om signalen op te sporen.

Tijdens workshops en plenaire sessies wordt er gedebatteerd over de toekomst van grensbeheer. De centrale vraag is vaak hoe landen enerzijds 'slimme en snelle grenzen' kunnen creëren voor legitieme reizigers, en anderzijds illegale migratie, mensensmokkel en grensoverschrijdende criminaliteit keihard kunnen aanpakken.

Wat doet Frontex daar?

Als het centrale grensagentschap van de Europese Unie speelt Frontex een prominente rol op dit congres. Hun aanwezigheid en activiteiten vallen uiteen in drie hoofdzaken:

> Internationale samenwerking en netwerken (Diplomatie):

Frontex gebruikt het congres om de banden aan te halen met grensautoriteiten van buiten de EU (zoals Afrikaanse en West-Balkanlanden). Omdat migratiestromen mondiaal zijn, probeert Frontex hier partnerschappen te smeden om migratie al in een vroeg stadium (buiten Europa) te managen. Medewerkers van Frontex treden hierbij regelmatig op als spreker in panels.

> Kennis delen en 'Risk Analysis':

Frontex presenteert zich op dit soort congressen als het Europese expertisecentrum. Ze delen data over modale migratieroutes, de nieuwste tactieken van mensensmokkelaars en trends op het gebied van documentfraude.

> Het scouten van nieuwe technologie (BorderTech):

Frontex heeft een gigantisch budget om de Europese buitengrenzen te moderniseren en de inzet van satellieten, surveillance vliegtuigen en drones te coördineren. Op de beursvloer in Madrid kijkt Frontex welke private tech-bedrijven de beste surveillance apparatuur, AI-software en biometrische identificatiesystemen aanbieden om de grenscontroles in de nabije toekomst verder te digitaliseren.

Politie Conferentie Berlijn

Frontex was in april 2024 aanwezig op het Europese Politiecongres (*European Police Congress / Europäischer Polizeikongress*) in Berlijn. Dit is de grootste internationale conferentie voor binnenlandse veiligheid in Europa.

<https://www.european-police.eu/program/>

Tijdens deze editie stonden de volgende zaken centraal:

> De hoofdrolspelers: Zowel Frontex-topman Hans Leijtens als adjunct-directeur Lars Gerdes namen er actief deel aan grote debatten en panels over migratie, integratie en grenscontrole.

<https://www.icmpd.org/news/icmpd-director-general-michael-spindelegger-holds-keynote-at-the-european-police-congress-in-germany>

> Focus op AI en Big Data: Een van de belangrijkste pijlers van het congres (en de bijbehorende tech-beurs) was hoe opsporings- en grensinstanties Artificiële Intelligentie en massadata kunnen inzetten voor surveillance, 'predictive policing' (voorspellend politie- en grenswerk) en het analyseren van risico's.

> Surveillance en BorderTech: Naast de discussies toonden commerciële bedrijven op de beursvloer hun nieuwste technologieën op het gebied van biometrische identificatie, drones en grensbewakingssoftware, precies de innovaties waar Frontex als agentschap

zwaar op inzet om 'slimme grenzen' te bouwen.

<https://www.biometricupdate.com/202605/frontex-sets-biometrics-ai-research-agenda-for-horizon-europe-2028-2034>

REKRUTEN FRONTEX

Titelkaarten in de serie:

*Frontex leidt sinds 2020 haar eigen officieren op.
De opleiding duurt een jaar.*

*Frontex is inmiddels het grootste agentschap
van de Europese Unie met een budget van 1,13 miljard euro per jaar.*

<https://www.frontex.europa.eu/careers/standing-corps/training/>
<https://www.frontex.europa.eu/careers/>

Er werken 27 nationaliteiten binnen Frontex. Sinds 2026 is de training van Standing Corps Officers categorie 1 verplaatst van de politieacademie in Avila (Spanje) naar Warschau.

Het *Standing Corps* – de permanente grens- en kustwacht macht van Frontex – bestaat in de basis uit verschillende categorieën personeel om flexibel te kunnen reageren op situaties aan de Europese buitengrenzen. Hoewel de EU-wetgeving technisch gezien vier categorieën kent, zijn er drie operationele hoofdcategorieën van officieren die daadwerkelijk in het veld worden ingezet.

Kort samengevat zijn dit de drie categorieën:

Categorie 1: Vast personeel van Frontex (Statutair personeel)

Dit zijn grensrechters en officieren die direct in dienst zijn bij Frontex zelf als Europees ambtenaar.

- Kenmerken: Zij dragen het officiële Frontex-uniform, zijn bewapend en vallen onder het directe gezag van de uitvoerend directeur van het agentschap.
- Inzetbaarheid: Zij vormen de vaste kern en kunnen permanent, voor onbepaalde tijd, overal aan de EU-buitengrenzen (en in bepaalde landen daarbuiten) worden ingezet. Dit personeelstype moet ervoor zorgen dat Frontex minder afhankelijk is van de directe bereidheid van lidstaten om mensen te sturen.

Categorie 2: Langdurig gedetacheerd personeel van lidstaten

Dit zijn ervaren grenswachten, politieagenten of douaniers die in dienst zijn bij hun eigen nationale autoriteiten (zoals de Koninklijke Marechaussee in Nederland of de Federale Politie in België), maar voor een langere periode worden uitgeleend aan Frontex.

- Kenmerken: Een detachering binnen Categorie 2 duurt doorgaans meerdere jaren.
- Inzetbaarheid: Gedurende hun detachering werken ze volledig onder de operationele vlag en commando van Frontex. Na hun termijn keren ze weer terug naar hun eigen nationale korps.

Categorie 3: Kortstondig ingezet personeel van lidstaten (De flexibele schil)

Dit personeel blijft gewoon in hun eigen land werken, maar staat op een stand-by lijst om bij acute noodzaak snel te worden opgeroepen.

- Kenmerken: Zij worden voor een korte, specifieke periode uitgezonden naar een Frontex-operatie (meestal voor maximaal 4 maanden per kalenderjaar).
- Inzetbaarheid: Deze categorie dient als de 'flexibele schil' van het grensleger. Als er plotseling een migratiepiek of crisis ontstaat aan een specifieke grens (zoals in Griekenland of de Baltische staten), kunnen deze officieren direct worden geactiveerd om het vaste team te versterken.

(Noot: Er bestaat achter de schermen nog een "Categorie 4", maar dit betreft de zogeheten Rapid Reaction Pool. Dit is een noodreserve van nationale grensjagers die alleen in extreme crisissituaties binnen enkele dagen kan worden opgetrommeld.)

<https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/standing-corps/standing-corps/>

In 2027 moet Frontex 10.000 veld officieren klaar hebben staan. De wens om dit te verdriedubbelen naar 30.000 werd door Ursula von der Leyen in 2024 tijdens haar herverkiezing uitgesproken. De Europese Commissie heeft dit plan nu officieel op tafel gelegd als onderdeel van de grote Frontex Mandate Review. De Commissie wil dat dit nieuwe streefdoel van 30.000 agenten de komende jaren wettelijk wordt verankerd om de buitengrenzen te transformeren naar een volwaardig Europees grensleger.

Zie:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/785662/EPRS_BRI\(2026\)78566_2_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/785662/EPRS_BRI(2026)78566_2_EN.pdf)

en:

<https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-new-era-for-european-defence-and-security/file-strengthening-frontex>

Een gedetailleerd overzicht van het vastgestelde jaarbudget en de verdeling per prioriteit is in te zien via de publicatie van de [Europese Commissie over het jaarbudget](#). Hierin is de allocatie van €1,13 miljard aan Frontex officieel gespecificeerd onder de post voor grensbeheer.

https://commission.europa.eu/news-and-media/news/2026-annual-budget-fund-eu-priorities-addressing-global-challenges-2025-06-04_en

Voor een kritische analyse van de historische transitie van Frontex (waaronder de budget stijgingen sinds 2005 en de uitbreiding naar 'Third Countries' in Afrika), raadpleeg de data dossiers en rapportages via de onderzoeksorganisatie [Statewatch](#). Zij houden alle interne en openbare documenten van het grensagentschap structureel bij. Statewatch is een groep

activisten, onderzoekers, advocaten en journalisten die staatsmacht blootleggen en verzet voeden in Europa en aan haar grenzen. Ze begonnen in 1991 en zijn voorlopig nog lang niet van plan om te stoppen.

Titelkaarten in de serie:

Overheden en defensiebedrijven ontmoeten elkaar jaarlijks op een miljardenmarkt met militaire drones, big data en AI.

Frontex is hierin niet alleen een passieve bezoeker, maar treedt inmiddels zelf op als een van de belangrijkste organisatoren en inkopers op deze markt.

Frontex nodigt de defensie- en tech industrie (de zogeheten *industry leaders*) formeel uit om hun nieuwste innovaties rechtstreeks te pitchen aan Europese grens- en kustwacht experts. In de officiële aanbestedingen en programma's vraagt Frontex expliciet om demonstraties van:

AI en Machine Learning: Voor automatische patroonherkenning en biometrische surveillance. Big Data & Data Fusion: Platforms die satellietbeelden, radar en data van internet combineren om "situational awareness" (omgevingsbewustzijn) te vergroten. Digital Twins: AI-simulatiesystemen waarmee crisisscenario's en migratiestromen virtueel kunnen worden nagespeeld om tactieken te bepalen.

<https://www.frontex.europa.eu/innovation/announcements/shape-the-future-of-eu-borders-join-frontex-industry-week-2026-7PyllG>

<https://www.frontex.europa.eu/innovation/announcements/industry-days-digital-twin-for-border-management-HTtTq>

Onderzoeksrapporten: 'Lobbying the Border'. Verschillende ngo's en onderzoeksjournalisten hebben de geldstromen en de symbiose tussen defensiebedrijven en Frontex blootgelegd.

Het rapport van Corporate Europe Observatory: '*Bordering on Danger: How the border industry shapes EU migration policies*'. Dit diepgravende onderzoek toont aan hoe defensiebedrijven de Europese Unie succesvol hebben gelobbyd om miljarden uit te trekken voor een "militarisering van de grens", waarbij Frontex de belangrijkste uitvoerder is. <https://corporateeurope.org/en/lobbying-fortress-europe>

Het RAND Europe-onderzoek: Een officieel onderzoek in opdracht van Frontex zelf ([RAND: AI capabilities for the European Border and Coast Guard](#)) schetst de roadmap voor hoe Frontex 'front-end AI' (drones, thermische camera's) en 'back-end AI' (geautomatiseerde databanken) moet integreren.

De onafhankelijke waakhond Statewatch houdt een enorm, doorlopend digitaal archief bij waarin zij alle documenten, Wob-verzoeken (Woo) en kritische analyses over Frontex

verzamenen. <https://statewatch.org/news/2026/april/frontex-uses-border-capacity-review-to-argue-its-own-value/>

POLEN

Titelkaarten in de serie:

*Sinds 2024 weigert Polen asielaanvragen aan de grens,
wat in strijd is met Europese regels.*

De Poolse premier Donald Tusk kondigde de plannen in het najaar van 2024 aan als reactie op de 'hybride oorlogvoering' door Wit-Rusland en Rusland, die migranten bewust naar de Poolse grens loodsen. Begin 2025 is dit plan officieel verankerd in de Poolse wet en direct in de praktijk gebracht.

https://www.euaa.europa.eu/sites/default/files/2025-06/2025_asylum_overview_poland_en.pdf

Mensenrechtenorganisaties en onafhankelijke rechtbanken hebben geoordeeld dat deze Poolse wetgeving lijnrecht ingaat tegen hogere wetgeving. De Europese Commissie heeft destijds direct benadrukt dat lidstaten weliswaar hun grenzen mogen beschermen tegen hybride dreigingen, maar dat dit altijd binnen de kaders van het Europese asielrecht moet gebeuren; een algehele weigering aan de grens mag volgens de EU-wet niet.

<https://www.globaldetentionproject.org/poland-blocking-access-to-access-violating-human-rights-on-the-border>

De politieke nasleep laat een diepe paradox zien. Aan de ene kant liggen er inmiddels keiharde rechterlijke uitspraken (zoals die in Olsztyn) en rapporten van de Poolse Ombudsman voor de Mensenrechten die zwart-op-wit bewijzen dat het weigeren van asielzoekers illegaal is. Aan de andere kant kiest de politieke realiteit in Warschau én Brussel in 2026 resoluut voor de harde lijn: de wet blijft van kracht, de asielstop wordt telkens verlengd, en de grenswacht blijft in de praktijk asielaanvragen weigeren.

<https://www.europeanlawyersinlesvos.eu/blog/a-groundbreaking-court-decision-on-polands-suspension-of-the-right-to-seek-asylum>

<https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/poland-commissioner-concerned-over-suspension-of-asylum-and-removal-practices>

De asielstop die Tusk aankondigt levert kritiek op van migratierecht deskundigen:

<https://eumigrationlawblog.eu/polish-law-restricting-the-right-to-asylum-at-borders/?print=print>

Titelkaarten in de serie:

*Frontex staat niet aan deze grens en kan dus ook niet toezien op het naleven van
mensenrechten.*

Frontex is geen Europese grenspolitie die naar eigen inzicht kan binnenvallen. Volgens de EU-wetgeving bepaalt de lidstaat wie er op zijn grondgebied opereert. Omdat Polen geen Frontex-operatie toestaat, blijven de onafhankelijke mensenrechten monitoren van Frontex noodgedwongen op afstand in Warschau zitten, terwijl een paar honderd kilometer verderop de asielwetgeving wordt opgeschort.

Frontex verordening:

<https://eur-lex.europa.eu/NL/legal-content/summary/european-border-and-coast-guard.html>

In de oprichtingswet van het agentschap, specifiek in Artikel 37 en 38 (Operational Plans), staat zwart-op-wit dat Frontex-personeel (inclusief de mensenrechtenmonitoren) *enkel* kan worden ingezet in het kader van een gezamenlijke operatie (*Joint Operation*) of een snelle grensinterventie.

<https://ecre.org/eu-eastern-borders-poland-ignores-commission-pressure-for-frontex-deployment-eastern-states-move-to-legalise-pushbacks-belarus-suspends-return-agreement/>

Dit rapport van ECRE (staat voor de European Council on Refugees and Exiles. Het is een pan-Europees netwerk en een koepelorganisatie van ruim 120 niet-gouvernementele organisaties (ngo's) verspreid over 40 Europese landen) beschrijft gedetailleerd hoe de Europese Commissie in 2021 zware politieke druk uitoefende op Warschau om Frontex-officieren en mensenrechten monitoren aan de grens toe te laten. De Poolse regering sloeg dit aanbod resoluut af en koos er bewust voor om in plaats daarvan 25.000 eigen militairen en grenswachten in te zetten, waardoor Frontex buiten spel bleef staan.

Titelkaarten in de serie:

Sinds 2021 verlenen de vrijwilligers van Grupa Granica eerste hulp aan vluchtelingen die de grens met Polen over zijn gekomen.

Archief over pushbacks door Polen:

Grupa Granica documenteert de getuigenissen van mensen op de vlucht die aankomen in Polen vanuit Belarus.

<https://wearemonitoring.org.pl/en/testimony/>

Ook de VN veroordeelt de pushbacks van Polen:

<https://www.unhcr.org/news/news-releases/unhcr-urges-states-end-stalemate-belarus-eu-border-and-avoid-further-loss-life>

<https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/07/un-expert-praises-generosity-towards-ukrainian-refugees-poland-and-urges>

En meerdere NGO's rapporteren erover:

<https://ecre.org/poland-four-deaths-at-belarus-border-expose-dire-situation-of-stranded-refugees-unhcr-requests-access-as-poland-deploys-more-soldiers/>

Brutal Barriers: Pushbacks, violence and the violation of human rights on the Poland-Belarus border:

<https://www.oxfam.org/en/research/brutal-barriers-pushbacks-violence-and-violation-human-rights-poland-belarus-border>

Factcheck

Ola beweert in de serie dat Wit-Rusland mensen op de vlucht martelt. Is daar bewijs voor?

Human Rights Watch heeft meerdere uitgebreide onderzoeksrapporten gepubliceerd over de situatie aan de grens.

Belangrijkste rapport: *"Die Here or Go to Poland": Belarus' and Poland's Shared Responsibility for Border Abuses*. De bewijzen: HRW documenteert hoe Wit-Russische grenswachten migranten gijzelen in de grenszone (vaak de 'Sistema' genoemd). Migranten getuigen dat ze door Wit-Russische militairen met geweld, honden en schoten in de lucht richting de Poolse grenshekken worden gedreven. Als ze proberen terug te keren naar Minsk, worden ze in elkaar geslagen. HRW concludeert dat de behandeling door Wit-Rusland in sommige gevallen voldoet aan de juridische definitie van marteling.

<https://www.hrw.org/report/2021/11/24/die-here-or-go-poland/belarus-and-polands-shared-responsibility-border-abuses>

<https://www.hrw.org/video-photos/video/2021/11/23/belarus-and-polands-shared-responsibility-border-abuses>

Amnesty International heeft eveneens diepgaand onderzoek gedaan, onder andere door getuigenissen te verzamelen van mensen die via Wit-Rusland naar de EU probeerden te reizen. De bewijzen: Amnesty rapporteert dat Wit-Russische strijdkrachten migranten opsluiten in 'verzamelkampen' in de bossen zonder voedsel, water of sanitaire voorzieningen. Getuigen verklaren dat Wit-Russische bewakers hen sloegen met wapenstokken en geweerkolven, hen beroofden van telefoons en geld (afpersing), en hen dwongen om ijsskoude rivieren over te zwemmen richting de EU.

<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/12/belarus-eu-new-evidence-of-brutal-violence-from-belarusian-forces-against-asylum-seekers-and-migrants-facing-pushbacks-from-the-eu/>

<https://www.amnesty.org/en/documents/eur37/5460/2022/en/>

Meest recente rapportages

In grootschalige onderzoeken (zoals het rapport *Brutal Barriers, 2025*) schetsen ngo's een onverminderd hard beeld van de situatie. De bewijzen: De rapporten omschrijven de grenszone tussen Polen en Wit-Rusland als een 'death zone'. Wit-Russische autoriteiten gebruiken extreme vormen van geweld om mensen de grens over te jagen. Slachtoffers rapporteren onder meer mishandeling met boksbeugels, elektrocutie, en het dreigen met seksueel geweld als ze weigeren het Poolse hek over te klimmen.

<https://www.oxfam.org/en/research/brutal-barriers-pushbacks-violence-and-violation-human-rights-poland-belarus-border>

De geopolitieke tactiek: 'Weaponized Migration'

Uit al deze documentatie blijkt dat er sprake is van een gecoördineerde tactiek van het regime van Aleksandr Loekasjenko. Wit-Rusland deelt (vaak via nep-reisbureaus in het Midden-Oosten en Afrika) visa uit, transporteert migranten zélf in bussen naar de Europese buitengrens, en gebruikt vervolgens fysiek geweld en marteling om hen te dwingen de EU illegaal te betreden. Dit is bedoeld om de EU politiek te destabiliseren.

PUSHBACKS

Factcheck

Ola van Grupa Granica zegt dat Frontex aan pushbacks doet en dat ze het mogelijk anders noemen. Is dat nog steeds zo?

Het navolgende interactieve cartografische platform bevat bewijsmateriaal van 2.010 drift-backs op de Egeïsche Zee, waarbij 55.445 mensen betrokken waren. Het beslaat een periode van drie jaar – van 28 februari 2020, toen het eerste 'drift-back'-incident werd gemeld en gedocumenteerd, tot 28 februari 2023. Van deze 2.010 incidenten bleken er 700 te hebben plaatsgevonden vanaf of voor de kust van het eiland Lesbos, 238 bij het eiland Chios, 424 bij het eiland Samos, 283 bij Kos, 212 bij Rhodos en 123 in de rest van de Dodekanesos.

Er werden 26 diepe drift-backs geregistreerd, wat betekent dat asielzoekers diep in de Griekse wateren werden onderschept voordat ze naar de grens werden gebracht en stuurloos op zee werden achtergelaten. Eén incident werd geregistreerd in de Noord-Egeïsche Zee, voor de kust van het eiland Samothraki.

Het Europese grens- en kustwachtagentschap FRONTEX bleek direct betrokken te zijn bij 122 van deze gevallen en heeft kennis van 417 incidenten, die zij in hun eigen operationele archieven hebben gecodeerd en gecamoufleerd als 'toegangsverhinderingen' (preventions of entry). In 3 gevallen was het Duitse NAVO-oorlogsschip FGS Berlin op de locatie aanwezig.

Bron: <https://forensic-architecture.org/investigation/drift-backs-in-the-aegean-sea>

Mede op basis van documentatie van Aegean Boat Report:

<https://aegeanboatreport.com/monthly-reports/>

Het FRO, onder leiding van de Grondrechtenfunctionaris Jonas Grimheden, heeft in interne rapporten en zogeheten *Serious Incident Reports* (SIR's) herhaaldelijk gewaarschuwd dat deze term door operationele teams en lidstaten wordt misbruikt om illegale pushbacks te maskeren.

Wanneer het FRO meldingen onderzoekt, stellen zij vaak vast dat incidenten die in de boeken van Frontex zijn gecodeerd als een "succesvolle toegangsverhindering", in

werkelijkheid situaties waren waarin migranten al op EU-grondgebied of in EU-wateren waren, asiel wilden aanvragen, en vervolgens hardhandig zijn teruggezet.

<https://www.frontex.europa.eu/fundamental-rights/fundamental-rights-at-frontex/fundamental-rights-office-publications/?etrans=de>
<https://prd.frontex.europa.eu/document/48th-fundamental-rights-officer-report-to-the-management-board/>

Zijn er onder het directeurschap van Hans Leijtens nog steeds pushbacks waar Frontex bij betrokken is?

Hoewel Hans Leijtens bij zijn aantreden begin 2023 plechtig beloofde dat Frontex onder zijn leiding "nooit meer betrokken zou zijn bij pushbacks" en dat mensenrechten centraal moesten staan, rapporteren ngo's en waakhonden dat de praktijken op de grond en op zee nog steeds doorgaan.

Er is wel een verschuiving te zien: de directe betrokkenheid (zoals onder zijn voorganger Fabrice Leggeri) is verminderd, maar Frontex wordt nog altijd beschuldigd van indirecte betrokkenheid en medeplichtigheid.

Mensenrechtenorganisaties wijzen op de volgende lopende kwesties:

1. Luchtsurveillance en de 'Pullbacks' naar Libië

De grootste kritiek betreft de rol van Frontex in de Centrale Middellandse Zee.

Frontex-vliegtuigen en -drones (zoals de 'Heron') spotten migrantenboten in nood. In plaats van civiele reddingsschepen (ngo's) in de buurt in te lichten, deelt Frontex de coördinaten direct met de zogeheten Libische kustwacht. De Libiërs onderscheppen de boten vervolgens en brengen de mensen op de vlucht terug naar detentiecentra in Libië. Dit wordt gezien als een 'pullback door proxy' (een pushback via een tussenpersoon), waar Frontex via data-uitwisseling direct aan bijdraagt.

<https://glanlaw.org/>

2. De Westelijke Balkanroute

In rapporten van onder andere het eigen *Fundamental Rights Office* (de interne mensenrechtenwaakhond van Frontex) werd aan de bel getrokken over operaties op de Balkan. In landen als Bulgarije, Hongarije en Griekenland – waar Frontex-beambten aanwezig zijn – vinden nog altijd op grote schaal hardhandige pushbacks plaats. Ngo's beschuldigen Frontex-personeel ervan dat zij getuige zijn van deze illegale acties door nationale grenswachten, maar er niet tegen optreden of er intern onvoldoende melding van maken.

<https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-consultative-forum-publishes-its-13th-annual-report-jAlPdb>

3. Gebrek aan transparantie en juridische intimidatie

Ngo's zoals *Sea-Watch* stellen dat de beloofde "cultuurverandering" onder Leijtens een façade is. Frontex weigert nog steeds regelmatig om interne rapporten, beelden en logboeken van onderscheppingen op zee vrij te geven. Bovendien heeft Frontex rechtszaken aangespannen tegen ngo's om duizenden euro's aan proceskosten terug te vorderen na mislukte WOO-verzoeken (openbaarheid van bestuur), wat door

burgerrechtenorganisaties wordt gezien als bewuste intimidatie om pottenkijkers weg te houden.

<https://sea-watch.org/wp-content/uploads/2026/02/Sea-Watch-Factsheet-July-December-2025.pdf>

<https://statewatch.org/news/2025/july/frontex-chases-human-rights-activists-for-thousands-of-euros-in-court-costs/>

REFUGEES IN LIBYA

Titelkaarten in de serie:

David Yambio van Refugees in Libya brengt de harde realiteit van de Europese grens naar de politiek in Brussel.

Refugees in Libya is een door mensen op de vlucht en migranten zelf geleid protest-platform en mensenrechtennetwerk, opgericht in Tripoli (Libië) in oktober 2021.

De organisatie onderscheidt zich fundamenteel van traditionele ngo's (zoals de VN) omdat het een grassroots-beweging is: de organisatie wordt volledig gerund door mensen die zelf in Libië vastzitten of de detentiekampen hebben overleefd.

De beweging werd gevormd na een massale en gewelddadige razzia door de Libische autoriteiten in oktober 2021, waarbij duizenden migranten werden opgesloten. Duizenden overlevenden trokken naar het kantoor van de VN-vluchtelingenorganisatie (UNHCR) in Tripoli en begonnen daar een 100 dagen durende vreedzame zitstaking. Dit protest werd uiteindelijk hardhandig door Libische milities neergeslagen, waarna de activisten ondergronds gingen en het netwerk *Refugees in Libya* oprichtten.

Omdat internationale journalisten en mensenrechtenorganisaties nauwelijks toegang krijgen tot de beruchte Libische detentiekampen, fungeert het netwerk als een vitale bron van informatie. Via sociale media en versleutelde kanalen delen zij:

- Live video- en fotomateriaal van martelingen, afpersing en erbarmelijke omstandigheden in de kampen.
- Getuigenissen van illegale pushbacks op de Middellandse Zee door de Libische kustwacht (die door de EU wordt gefinancierd).

De organisatie richt haar pijlen niet alleen op de Libische milities, maar voert ook een harde politieke strijd tegen Europa en de UNHCR:

- Tegen de EU: Zij klagen de Europese Unie (en grensagentschap Frontex) aan voor het medeplichtig zijn aan misdaden tegen de menselijkheid, omdat de EU de Libische kustwacht financiert en van coördinaten voorziet om migranten terug te slepen naar de kampen.
- Tegen de UNHCR: Zij beschuldigen de VN-vluchtelingenorganisatie van corruptie, vriendjespolitiek en het niet bieden van daadwerkelijke bescherming of evacuatie aan kwetsbare mensen op de vlucht in Tripoli.

Hoewel de kern van de beweging in Libië te maken heeft met extreme repressie, evacuaties en arrestaties, is *Refugees in Libya* inmiddels uitgegroeid tot een internationaal netwerk. Woordvoerders die naar Europa zijn gevlucht (zoals mede-oprichter David Yambio) spreken nu in het Europees Parlement, werken samen met onderzoeksjournalisten (zoals *Lighthouse Reports*) en treden op als officiële getuigen in rechtszaken tegen Frontex en Europese overheden.

Rechtszaken

Refugees in Libya heeft – vaak in nauwe samenwerking met de juridische organisatie front-LEX – een aantal zeer specifieke en baanbrekende rechtszaken aangespannen om de Europese Unie en haar agentschappen ter verantwoording te roepen.

Hun juridische acties richten zich op twee verschillende Europese hoven:

De zaak tegen Frontex bij het Europees Hof van Justitie (*FM v. Frontex*)

Dit is hun belangrijkste lopende procedure bij het Hof in Luxemburg. *Refugees in Libya* en front-LEX hebben deze zaak aangespannen namens 'FM', een jonge asielzoeker uit Soedan die in Libië vastzit.

- De beschuldiging: De zaak draait om "nalatigheid" (failure to act) van Frontex. De eisers tonen aan dat Frontex-vliegtuigen en -drones systematisch de exacte locaties van migrantenboten op open zee doorgeven aan de Libische kustwacht en milities.
- Het doel: De rechtszaak eist dat het Hof Frontex dwingt om haar surveillance-activiteiten boven de Middellandse Zee (deels) te staken. Volgens de eisers schendt Frontex haar eigen wettelijke verplichtingen door data te delen waarvan ze wéét dat het leidt tot illegale onderscheppingen en de daaropvolgende marteling van mensen op de vlucht in Libië.

De procedure bij het International Strafhof (ICC) in Den Haag

Naast het Hof van Justitie in Luxemburg richt de organisatie zich ook op het Strafhof, waar misdaden tegen de menselijkheid worden berecht.

- De beschuldiging: Samen met het *European Center for Constitutional and Human Rights* (ECCHR) hebben activisten en overlevenden van *Refugees in Libya* uitgebreide dossiers en getuigenissen ingediend bij de aanklager van het ICC.
- Het doel: Zij eisen dat niet alleen Libische militieleiders (zoals in de recente strafzaak rond de beruchte Mitiga-gevangenis), maar ook hooggeplaatste Europese politici en Frontex-functionarissen worden vervolgd. De juridische argumentatie is dat het Europese beleid van financiering en coördinatie (de zogenaamde 'pullbacks') bewust een systeem in stand houdt waarin mensen op de vlucht systematisch van hun vrijheid worden beroofd en worden blootgesteld aan geweld.

Voorheen werden rechtszaken tegen Frontex vaak niet-ontvankelijk verklaard omdat het agentschap claimde "slechts te assisteren". Dankzij de recente jurisprudentie van de Grote Kamer van het Hof van Justitie (die oordeelde dat Frontex een eigen, zelfstandige verantwoordelijkheid heeft voor mensenrechten) moeten de rechters de inhoudelijke

bewijzen van *Refugees in Libya* over de data-sharing met Libië nu verplicht volledig gaan toetsen.

<https://www.refugeesinlibya.org/post/challenging-the-complicity-of-frontex-s-aerial-surveillance-activities-in-crimes-against-humanity>

<https://front-lex.eu/>

Desert Dumps vertoning

Wat zijn de 'desert dumps'?

Met *desert dumps* (woestijn dumpingen) doelt de documentaire die in het Europees Parlement vertoond wordt op de gedocumenteerde praktijk in landen als Tunesië, Libië en Marokko. Veiligheidstroepen en gardes in die landen pakken migranten (vaak van sub-Saharische afkomst) op en zetten hen zonder water of voedsel af in de verzengende hitte van de woestijngebieden nabij de grenzen met Algerije of Libië. Volgens mensenrechtenorganisaties vallen hierbij honderden doden.

Factcheck

David Yambio zegt dat de border guards in de landen die aan desert dumps doen, worden getraind door Frontex. Klopt dit?

Volgens Amnesty en de onderzoeken van Lighthouse Reports klopt dit. Deze grens- en kustwachten worden getraind en gefaciliteerd door de EU en haar lidstaten, met cruciale operationele en tactische steun van Frontex.

<https://www.lighthousereports.com/investigation/desert-dumps/>

<https://www.hrw.org/video-photos/interactive/2022/12/08/airborne-complicity-frontex-aerial-surveillance-enables-abuse>

<https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2025/07/eus-migration-cooperation-with-libya-morally-bankrupt/>

Documentatie slavernij en martelingen in Libische kampen:

Het VN-Rapport: *"Business as Usual"* (Februari 2026)

Dit is het meest actuele rapport dat beschikbaar is. Het is gezamenlijk uitgebracht door de VN-missie in Libië (UNSMIL) en het VN-Mensenrechtenkantoor (OHCHR).

Het rapport dekt de specifieke periode van januari 2024 tot eind 2025 en is gebaseerd op diepte-interviews met overlevenden. De Kernboodschap: De VN concludeert dat de mishandeling van migranten in Libië geen incident is, maar een structureel en winstgevend "violent business model" (gewelddadig verdienenmodel) is geworden. Menselijke mobiliteit is veranderd in een toeleveringsketen waarin menselijk lijden pure winst is voor smokkelaars, milities én overheidsinstanties. Systematische marteling om losgeld af te persen van

families, gedwongen arbeid (moderne slavernij), groepsverkrachtingen (zelfs bij meisjes van 14) en het letterlijk 'doorverkopen' van migranten tussen officiële en onofficiële kampen.

https://unsmil.unmissions.org/sites/default/files/2026-02/unsmil-ohchr_business_as_usual_-_en_with_layout_final.pdf

Begin 2026 deden de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) en lokale autoriteiten schokkende ontdekkingen in het oosten van Libië (Ajdabiya en Kufra) die direct zijn opgenomen in de internationale monitoring. In januari 2026 werden illegale, ondergrondse detentiekampen ontdekt waar honderden migranten letterlijk meters onder de grond gevangen werden gehouden. Hierbij werd ook een massagraf met 21 lichamen blootgelegd. Dit bewijst dat milities en smokkelnetwerken overlevenden gijzelen en doodfolteren als het losgeld niet wordt betaald. De IOM gebruikt deze recente casus om de directe link aan te tonen tussen de detentiekampen en georganiseerde mensensmokkelnetwerken die gelieerd zijn aan officiële autoriteiten.

<https://www.iom.int/news/iom-emergency-teams-support-migrants-libya-following-discovery-mass-grave-and-underground-detention-sites>

Hoewel dit rapport iets ouder is, blijft dit het juridische fundament voor elke documentatie over dit onderwerp. De onafhankelijke *Fact-Finding Mission on Libya* van de VN-Mensenrechtenraad deed jarenlang diepgravend onderzoek.

Dit panel stelde officieel vast dat er "redelijke gronden zijn om aan te nemen dat er misdaden tegen de menselijkheid worden gepleegd tegen migranten in Libië." Het rapport legt expliciet de nadruk op de *slavernij* (migranten die op slavenmarkten worden verkocht voor huishoudelijk werk of zware arbeid in de bouw en landbouw) en concludeert dat de Europese Unie, door de Libische kustwacht financieel en materieel te steunen, indirect bijdraagt aan het in stand houden van dit systeem van opsluiting en marteling.

<https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/libya/index>

Verder kijken: De film *Io Capitano*

<https://www.youtube.com/watch?v=ZRY2NZp-W8M&t=5s>

De film volgt Seydou en Moussa, twee zestienjarige neven uit Dakar (Senegal). Ze leiden geen extreem hongerbestaan, maar dromen van een toekomst als muzikant in Europa. Tegen de wil van hun moeders in sparen ze stiekem geld en beginnen ze aan hun reis.

AFLEVERING 4 - DE POLITIEKE GRENS

DERDE LANDEN

Titelkaarten in de serie:

Frontex vliegt vanuit Kaapverdië en heeft inmiddels ook samenwerkingen met andere West-Afrikaanse landen.

Frontex is momenteel actief in een groot aantal West-Afrikaanse landen. De aanwezigheid van het agentschap is de afgelopen jaren strategisch uitgebreid via het zogeheten *Africa-Frontex Intelligence Community (AFIC)*-netwerk en gerichte operationele deals.

De landen waar Frontex het meest actief mee samenwerkt vallen uiteen in drie categorieën:

1. Landen met actieve operationele projecten & liaisonofficieren

Dit zijn de landen waar Frontex-functionarissen fysiek op de grond (of in de lucht) aanwezig zijn om migratiestromen richting de Canarische Eilanden in te dammen:

- Senegal: Frontex heeft een permanente verbindingsofficier (*Liaison Officer*) gestationeerd in Dakar. Daarnaast voert de EU intensieve operationele samenwerkingen uit met de Senegalese marine.
- Mauritanië: Dit is momenteel de belangrijkste operationele focus. Sinds medio 2025/2026 voert Mauritanië, met zware financiële en logistieke steun van Frontex en Spanje, grootschalige preventieve operaties uit om migrantenboten te onderscheppen.
- Kaapverdië: Sinds eind 2025 heeft Frontex hier samen met de lokale autoriteiten een "aerial surveillance pilot project" lopen, waarbij Frontex-vliegtuigen en -drones de West-Afrikaanse wateren vanuit de lucht scannen op migrantenboten.
- Gambia: Sinds 2026 voert Frontex gezamenlijke maritieme surveillance-operaties uit in de wateren rondom Gambia om vertrekkende boten vroegtijdig te detecteren.

2. Landen met actieve "Risk Analysis Cells" (Inlichtingen)

Via het AFIC-netwerk heeft Frontex eigen inlichtingencellen (*Risk Analysis Cells*) gefinancierd, ingericht en bemand binnen de nationale grensplattegronden van de volgende West-Afrikaanse landen. Zij verzamelen en delen biometrische data en analyses rechtstreeks met het Frontex-hoofdkantoor in Warschau:

- Nigeria * Ghana
- Gambia
- Niger (*Opmerking: De samenwerking lag na de staatsgreep van 2023 stil, maar de EU en Frontex hebben de diplomatieke banden en projecten sinds medio 2025 weer stapsgewijs hervat*).

3. Landen in de Sahel-regio

- Mali: Frontex monitort de migratieroutes door Mali nauwgezet via inlichtingensystemen, hoewel directe operaties op de grond door de politieke instabiliteit complex zijn.

Bronnen hiervoor:

1. Het onderzoeksrapport van Statewatch (Juli 2025): In het diepgravende rapport [Statewatch – Exporting Borders: Frontex and the Expansion of Fortress Europe in West Africa](#) wordt de exacte uitrol en infrastructuur (zoals de inlichtingencellen en drone-ondersteuning) in Mali, Niger, Senegal en Mauritanië blootgelegd.
2. De officiële landenpagina van Frontex zelf: Op de officiële partnerpagina van het grensagentschap, [Frontex – Third Countries Cooperation](#), bevestigt Frontex dat zij *Liaison Officers* hebben in Senegal (wiens mandaat ook Mauritanië en Gambia beslaat) en dat zij actieve werkregelingen (*working arrangements*) hebben met Nigeria en Kaapverdië.
3. De meest recente updates van Statewatch (Mei 2026): In de analyse [Statewatch – How the EU coordinates migration control around Africa: a million little deals](#) wordt bevestigd dat de grenscontroles door Mauritanië en het Kaapverdische surveillanceproject begin 2026 hebben geleid tot een daling van 60% tot 70% in het aantal bootmigranten op de West-Afrikaanse route.
4. Persbericht van de Europese Dienst voor Extern Optreden (EEAS, Maart 2026): In het officiële verslag [EEAS – Securing our oceans: a regional mobilization supported by the European Union](#) wordt de gezamenlijke maritieme surveillanceoperatie van februari 2026 tussen Kaapverdië, Gambia, Mauritanië en Senegal met EU-steun gedocumenteerd.

Frontex maakte ook zelf een video over de samenwerkingen in Afrika:

https://www.youtube.com/watch?v=Ho_rZO_LbjY&t=29s

Titelkaarten in de serie:

Sinds 2016 financiert de EU de opvang van vluchtelingen in Turkije.

Steeds meer geld wordt gebruikt om migratie richting Europa tegen te houden.

1. Officiële EU-financiering en de EU-Turkije Deal (Vanaf 2016)

- Europese Commissie (Officiële cijfers): De start, opzet en verdeling van de beloofde miljarden via de *Facility for Refugees in Turkey* vind je in het officiële feitenblad van de EU: [European Commission - Facility for Refugees in Turkey Factsheet](#)
- Europese Rekenkamer (Onafhankelijke Audit): De Europese Rekenkamer heeft het miljardenproject kritisch doorgelicht. In dit rapport concluderen zij dat het geld er weliswaar kwam, maar uiten ze ook kritiek op de transparantie en effectiviteit: [European Court of Auditors - Special Report 11/2018: EU Facility for Refugees in Turkey](#)

2. Verschuiving naar grensbeheer en afschrikking

- Lighthouse Reports (Journalistiek Onderzoek): Het toonaangevende onafhankelijke onderzoeksbureau *Lighthouse Reports* legde in een uitgebreid dossier (in samenwerking met o.a. *Der Spiegel* en *El País*) bloot hoe miljoenen aan EU-geld dat bedoeld was voor de opvang van mensen op de vlucht, direct zijn gebruikt voor deportatiecentra, bewakingstechnologie en pushbacks aan de Turkse grenzen: [Lighthouse Reports - Bordering on Cruelty: EU Money Funding Turkish Deportations](#)
- Human Rights Watch (Mensenrechtenrapport): Dit rapport documenteert hoe de Turkse autoriteiten, gesteund en gefinancierd door de EU-gelden voor grensbeheer, mensen op de vlucht met geweld teruggedrijven aan de grenzen met Syrië en Iran: [Human Rights Watch - Turkey: Syrian Refugees Deported to Danger](#)
- Amnesty International (Analyse van de Deal): Een scherpe juridische en humanitaire analyse van Amnesty International over hoe de EU-Turkije deal de blauwdruk werd voor het uitbesteden van grensbewaking en het buitensluiten van asielzoekers: [Amnesty International - The EU-Turkey Deal: Five Years of Shameful Failure](#)

TURKIJE & DE EU

Titelkaart in serie:

Journalistiek onderzoek bracht systematische mishandeling en gedwongen deportatie van vluchtelingen vanuit Gaziantep aan het licht.

Tineke Strik reist naar de Turkse grens met Syrië om na te gaan hoe Europees geld daar wordt besteed aan de (gedwongen) terugkeer van Syriërs. Zij bezoekt van buiten het detentiecentrum in Gaziantep en dat moet stiekem want de Turkse overheid wil hier geen openheid over geven aan een kritische Europarlementariër als Tineke Strik, noch aan journalisten. De crew had een lokale journalist mee die ons adviseerde over hoe ver we konden gaan, maar de spanning was hoog. Persvrijheid is in Turkije ver te zoeken en de journalist die met ons meereisde, werd wellicht ook geschaduwd. Net als een high ranking Europarlementariër als Tineke Strik.

Als zij al binnen had kunnen komen in het detentiecentrum, dan was alles aangeharkt geweest. Dat bespreekt Tineke ook in de scène. Het journalistieke collectief Lighthouse Reports kwam in het bezit van video's van mensen die in het detentiecentrum zaten en geverifieerde ze.

Het grootschalige internationale onderzoek van *Lighthouse Reports* (in samenwerking met onder andere *NRC*, *Der Spiegel* en *Politico*) legde schokkende misstanden bloot in het Turkse deportatie systeem. Het centrum in Gaziantep – een gigantisch complex dicht bij de Syrische grens dat mede is gefinancierd met miljoenen euro's aan EU-geld – speelde hierin een centrale rol. De belangrijkste bevindingen over het centrum in Gaziantep (en vergelijkbare Turkse centra) zijn:

1. Gedwongen en frauduleuze "vrijwillige" terugkeer

Mensen op de vlucht (voornamelijk Syriërs en Afghanen) werden onder zware fysieke en psychologische druk gezet om papieren te ondertekenen voor een zogenaamde 'vrijwillige terugkeer' (*voluntary return*). Vaak kregen ze te horen dat het om papieren voor hun persoonlijke bezittingen ging, of werden formulieren buiten hun medeweten of toestemming om ondertekend om deportaties naar oorlogsgebieden administratief recht te breien.

2. Ernstige mishandeling en foltering

Getuigenissen van ex-gedetineerden en rapporten ingediend bij de VN meldden systematisch geweld en mishandeling door bewakers. Een van de meest macabere bevindingen uit Gaziantep en omliggende centra was de zogenaamde "koelcel-methode": migranten werden hardhandig uitgekleeft en tot wel 6 tot 12 uur lang opgesloten in ijskoude kelderruimtes waar de airconditioning op vol vermogen loeide, met onderkoeling tot gevolg.

3. Mensonterende leefomstandigheden

Het centrum kampte met extreme overbevolking en een ernstig gebrek aan hygiëne. Daarnaast werden gedetineerden systematisch afgesloten van de buitenwereld: er was vrijwel geen toegang tot advocaten, juridische bijstand of onafhankelijke toezichthouders.

4. Directe deportatie naar gevaarlijke gebieden (Refoulement)

Na het (al dan niet gedwongen) tekenen van de formulieren werden mensen op de vlucht in bussen (soms met de EU-vlag erop) direct over de grens gezet naar Syrië of teruggestuurd naar het door de Taliban gecontroleerde Afghanistan. Dit is een directe schending van het internationale *non-refoulement*-beginsel, dat verbiedt om mensen terug te sturen naar plekken waar hun leven gevaar loopt. Het onderzoek traceerde gevallen waarin gedeporteerden na aankomst in het land van herkomst daadwerkelijk zijn gearresteerd of vermoord.

5. Medeplichtigheid en wegkijken door de EU

De EU heeft sinds 2007 honderden miljoenen euro's geïnvesteerd in de bouw, het prikkeldraad, de vingerafdrukssystemen en het onderhoud van deze Turkse *removal centres*. Uit interne documenten bleek dat Europese diplomaten en functionarissen in Ankara intern herhaaldelijk aan de bel trokken over de deportaties en de mensonterende omstandigheden, maar dat de top in Brussel deze signalen negeerde en de misstanden bewust buiten de officiële jaarrapportages hield om de migratiedeal met Turkije niet in gevaar te brengen.

<https://www.globaldetentionproject.org/turkiye-growing-international-pressure-to-end-eu-financed-harmful-and-arbitrary-immigration-detention-practices>

<https://www.lighthousereports.com/investigation/turkeys-eu-funded-deportation-machine/>

Titelkaart in serie:

Het nieuwe EU-migratiepact zet maximaal in op deals buiten Europa.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0609>

<https://verblijfblog.nl/kabinet-omarmt-europees-voorstel-om-begrip-veilig-derde-land-makkelijker-toe-te-passen/>

Titelkaart in serie:

Hulpverleners waarschuwen dat het steeds moeilijker wordt om mensen op de vlucht te helpen.

<https://www.hrw.org/news/2026/06/10/questions-and-answers-the-eu-pact-on-migration-and-asylum>

https://redcross.eu/latest-news?theme_id=4

https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/grants/docs/080166e50ba7e7b3/Attachment_0.pdf

Titelkaart in serie:

Parlementair onderzoek in Italië bevestigt in een officieel rapport dat de inlichtingendiensten Yambio bijna een jaar lang hebben gevolgd.

De belangrijkste bron is het COPASIR (*Comitato Parlamentare per la Sicurezza della Repubblica*). Dit is de officiële, vaste parlementaire commissie in Italië die toezicht houdt op de Italiaanse inlichtingendiensten (de geheime dienst).

- De bevinding: COPASIR heeft in een officieel verslag aan het Italiaanse parlement bevestigd dat de telefoons van David Yambio (samen met die van de NGO-kopstukken Luca Casarini en Giuseppe Caccia van *Mediterranea Saving Humans*) doelwit waren van surveillance door de Italiaanse diensten. Volgens de commissie was deze activiteit "geautoriseerd binnen de wet".

<https://www.fnsi.it/paragon-il-copasir-cancellato-non-e-stato-spiato-dallintelligence-italiana-fnsi-fare-chiarzza>

<https://www.accessnow.org/press-release/no-normalising-spyware-italy/>

<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2025/06/italy-new-case-of-journalist-targeted-with-graphite-spyware-confirms-widespread-use-of-unlawful-surveillance/>

ARRESTATIE TOMMY OLSEN

In maart 2026 werd Tommy Olsen bij zijn huis in Noorwegen opgepakt wegens het verzoek van Griekenland tot uitlevering.

<https://www.tv2.no/nyheter/tommy-fengsles-ikke-norge-verdig/18662573/>

Na 5 dagen voorarrest wordt hij vrijgelaten.

Titelkaart in serie:

De beslissing om hem uit te leveren aan Griekenland is door Noorwegen definitief afgewezen.

<https://www.theguardian.com/world/2026/may/20/norwegian-court-blocks-extradition-greece-tommy-olsen-migrant-rights-activist>

Titelkaart in serie:

'Refugees in Libya' heeft Frontex voor het Hof van Justitie gedaagd om diens rol in het terugsturen van vluchtelingen naar Libië.

<https://front-lex.eu/litigation/challenging-the-complicity-of-frontexs-aerial-surveillance-activities-in-crimes-against-humanity/>

Titelkaart in serie:

Het Europese Hof van Justitie oordeelde met een historische uitspraak dat Frontex niet langer kan weggijken bij mensenrechtenschendingen:

Frontex moet beter controleren of lidstaten de rechten van asielzoekers respecteren.

<https://verfassungsblog.de/w-s-et-al-and-hamoudi-vs-frontex/>

Deze juridische analyse legt exact uit waarom de uitspraak historisch is. Het beschrijft dat de uitspraak een einde maakt aan de "structurele onverantwoordelijkheid" van Frontex. Het bevestigt dat Frontex via het EU-aansprakelijkheidsrecht (Artikel 340 VWEU) direct aansprakelijk kan worden gesteld en schadevergoeding moet betalen als slachtoffers kunnen aantonen dat het agentschap betrokken was bij hun pushback of illegale deportatie.

https://infocuria.curia.europa.eu/tabs/affair?lang=EN&sort=AFF_NUM-DESC&searchTerm=%22C-136%2F24+P%22&publishedId=C-136%2F24+P

De officiële arresten van de Grote Kamer van het Hof van Justitie van de Europese Unie (uitgesproken op 18 december 2025) staan volledig in de database van het Hof (*InfoCuria*).

Judgment C-136/24 P Hamoudi v Frontex explained:

<https://www.youtube.com/watch?v=C7XP17TQs2k>

Judgment C-679/23 P WS and Others v Frontex explained

<https://www.youtube.com/watch?v=ScPGDAza5xY>

Titelkaart in serie:

Gestationeerd aan de Bulgaars-Turkse grens diende Silvia een Serious Incident Report in.

Ze zag hoe Frontex-functionarissen vaak worden weggehouden bij kritieke situaties.

Silvia vreest dat Europa's focus op veiligheid de rechten van vluchtelingen in gevaar brengt, ook tijdens de operaties waar zij zelf aan deelneemt.

Deze tekst werd op verzoek van Silvia op 7 juli 2026 aan de serie toegevoegd.

Toekomstige Mandaat Frontex

Het komende jaar staat in het teken van een paradox. Enerzijds is er de politieke druk vanuit de lidstaten om Frontex via het nieuwe mandaat méér tanden te geven (harder optreden, opereren in Afrika, snellere deportaties). Anderzijds is er de juridische en maatschappelijke druk om het mandaat juist in te binden en te onderwerpen aan strikte mensenrechtencontroles.

Het komende jaar wordt dus een cruciaal kanteljaar voor Frontex, aangezien de Europese Unie momenteel midden in de voorbereidingen zit voor de herziening van de Frontex-verordening (Regulation 2019/1896). Deze evaluatie en de daaropvolgende wetgevende stappen bepalen hoe het mandaat van de organisatie er vanaf 2026/2027 uit gaat zien.

Dit zijn de belangrijkste stappen en politieke strijdpunten die het komende jaar op de agenda staan:

1. De Wetgevende Evaluatie en het Commissievoorstel

De Europese Commissie rondt de formele evaluatie van het huidige mandaat af. Op basis hiervan zal zij een concreet wetgevingsvoorstel indienen voor het nieuwe, herziene mandaat. De focus ligt hierbij op de vraag of het agentschap nóg meer operationele bevoegdheden moet krijgen in lidstaten (en daarbuiten), of dat de interne controlemechanismen moeten worden aangescherpt.

2. Uitbreiding van operationele bevoegdheden in "Derde Landen"

Een van de meest concrete en omstreden stappen in het komende jaar is de uitrol van Frontex-missies buiten de EU.

> Het mandaat wordt naar verwachting verruimd om actiever operationeel te zijn in landen in Noord-Afrika, de Westelijke Balkan en West-Afrika (zoals de lopende onderhandelingen met landen als Senegal en Mauritanië).

> Frontex mag dan mogelijk niet alleen adviseren, maar ook zelfstandig grenscontroles uitvoeren en uitzettingen coördineren vanaf het grondgebied van die partnerlanden.

3. De transitie naar het 10.000-koppige Standing Corps en meer (30.000)

Het agentschap zit in de laatste fase van de transitie naar het volledige Standing Corps (het eigen operationele leger van 10.000 grenswachten). Het komende jaar staat in het teken van de definitieve uitrusting, bewapening en het operationeel krijgen van deze gigantische eenheid. De discussie over het nieuwe mandaat zal bepalen onder wiens directe gezag (Frontex of de gast-lidstaat) deze gewapende agenten mogen optreden bij incidenten.

4. Implementatie van het EU Migratiepact (Screening & Detentie)

Nu het nieuwe EU-migratie- en asielpact in werking treedt, krijgt Frontex een sleutelrol in de nieuwe "pre-entry screening"-procedure aan de buitengrenzen. Het komende jaar moet Frontex haar mandaat vertalen naar de praktijk in de nieuwe detentie- en screeningcentra in met name Italië en Griekenland, waarbinnen zij verantwoordelijk worden voor snelle identificatie, het afnemen van biometrische gegevens en het direct opstarten van terugkeerprocedures.

5. De juridische strijd om het Toezicht (Accountability)

Parallel aan de politieke stappen loopt de juridische druk op het mandaat op. De uitspraken van de Grote Kamer van het Europees Hof van Justitie (zoals de Hamoudi-zaak) dwingen Frontex om haar interne mensenrechtenprocedures te herzien. Het komende jaar zal in het Europees Parlement (via de Frontex Scrutiny Working Group) ter discussie staan dat in het nieuwe mandaat de rol van de Fundamental Rights Officer (FRO) en de onafhankelijke waarnemers drastisch zal moeten worden versterkt, inclusief harde mechanismen om Frontex-operaties op te schorten (Artikel 46) als er sprake is van pushbacks.